

Goed samenspel levert eretitel op

Enschede Sportgemeente van het jaar 2007

Foto: Marcel Brueker en Gjalte Gjaltema

De Vereniging Sport en Gemeenten heeft Enschede uitgekozen tot Sportgemeente van het jaar 2007. De Enschedese samenleving, de sportverenigingen en het gemeentebestuur werken niet alleen veel samen, maar blinken ook uit in goed samenwerken.

Auteur: Broer de Boer

Als ik Ed Wallinga -wethouder zorg & welzijn, sport en integratie- feliciteer met de eretitel corrigeert hij vriendelijk: "Bedankt. Maar ik zie dat niet als een verdienste van de politiek of het bestuur, maar van alle betrokkenen in Enschede samen. Hun komt de eer toe. We dragen de prijs op aan de stad, want zonder de inzet van vrijwilligers, het kader en de bestuurders van de sportverenigingen waren we nooit Sportgemeente 2007 geworden. Zo zijn er nog meer betrokken partijen, zoals de onderwijsinstellingen en de woningcorporaties die een rol spelen bij investeringen in sportaccommodaties en -voorzieningen."

Palmares

Gjalte Gjaltema is als adviseur sportaccommodaties werkzaam voor de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling in Enschede. Hij toont me het rapport, waaruit blijkt waarom Enschede positief opgevallen is bij de jury. Bovenaan de lange

lijst van lofuitingen staat: "Bij sportactiviteiten zoekt de gemeente samenhang met activiteiten in andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld met het jeugdbeleid of het project meer bewegen door 0-4 jarigen (samen met consultatiebureaus, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk). Of met het onderwijs, bijvoorbeeld in het BASIS-programma (Brede Actieve Scholen In Stadsdelen) met naschoolse sportactiviteiten. Er is sprake van veel samenwerking tussen gemeente, sportorganisaties en organisaties buiten de sport, zoals scholen, welzijn, zorg, woningcorporaties en wijkraden." Het juryrapport vervolgt met lofuitingen over het multifunctionele gebruik van de sportaccommodaties, de inzet van sportvakeleerkrachten binnen en buiten schooltijd, het subsidiestelsel voor de sportverenigingen en de integrale aanpak van sport binnen de gemeentelijke organisatie. Bovendien kent Enschede dankzij monitoring de resultaten van het sportbeleid.

Lat hoog

De resultaten van het sportbeleid mogen er zijn. Wethouder Wallinga vertelt dat het percentage jeugdsporters in Enschede op 89% ligt. Maar liefst 51% van de jeugd is lid van een sportvereniging. Enschede telt 17 sportparken die keurig verspreid zijn over de stadsdelen. In elke wijk kun je sporten en zijn er trapveldjes, de Johan Cruyff Courts. Wallinga: "Sport hoort bij het leven en is een middel om mensen tot ontplooiing te laten komen. Wij sluiten graag aan bij de sportieve uitdagingen die mensen zichzelf stellen. Sport is een standaardonderdeel van ons gemeentelijk beleid. Vragen daaromtrent honoreren we graag. Sport leidt net als evenementen tot maatschappelijke doelen; we zien graag spelende, sportende en recreërende mensen. Dat doel streven veel gemeenten na. Maar in Enschede leggen we de lat nét iets hoger. Zo zijn er veel verbanden tussen sport en onderwijs. Sinds jaar en dag kennen we

beweegonderwijs met vakleerkrachten, allerlei projecten met scholen en buurtonderwijs op het gebied van sport en activiteiten van scholen in bepaalde stadsdelen om allochtonen aan sport te laten deelnemen. Ook werken sportverenigingen samen met fysiotherapiepraktijken en scholen om nog meer kinderen aan het sporten te krijgen. Daarbij kennen we in de wijken sportconsulenten, een soort vooruitgeschoven pionnen van de gemeente. Als gemeente gaan we voortdurend bewust nieuwe relaties aan om sport naar een hoger plan te brengen.”

Succesvol beleid

Het beleid van de gemeente Enschede is er altijd op gericht geweest sport een plaats in de wijken te geven. Gjaltema: “In andere grote steden wordt thans de negatieve effecten van sportverenigingsloze wijken ervaren. Wij koesteren de sportruimtes in de wijken en proberen dat laagdrempelig te houden. Enschede telt 155.000 inwoners; het gemiddeld lagere opleidingsniveau van de bevolking, werkloosheid en sociale problemen vragen om wijkactiviteiten van de gemeente op het gebied van welzijn, integratie en achterstandsbestrijding op scholen. Maar we zien ook dat verenigingen soms zelf initiatieven nemen om bijvoorbeeld iets voor de WMO te betekenen, buitenschoolse opvang te regelen of 70-plussers meer te laten bewegen. Sport kan daarin een verbindende rol spelen. Maar financieel komen we ook de keerzijde tegen van het succes van de sport in onze gemeente. De vraag van verenigingen naar het kostbare kunstgras, waarmee we goede ervaringen hebben, is niet bij te houden. Een kunststofgrasmat biedt natuurlijk het hele seizoen een fantastische sportvloer, maar is qua investering en qua onderhoud duurder dan een natuurgrasveld. Bij het toewijzen van kunstgrasvelden kijken we vooral naar de belasting van de velden.”

Het beleid van de gemeente Enschede is er altijd op gericht geweest sport een plaats te geven in de wijken

Vette verenigingssubsidie

Voor het reguliere onderhoud van de buitensportaccommodaties heeft de gemeente een twintigtal medewerkers in dienst. Zij onderhouden 17 sportparken, 77 grasvelden die in eigendom van de gemeente zijn en 15 sportvelden die verenigingseigendom zijn. Gemechaniseerde onderhoudstaken worden in regie uitbesteed aan loonwerkers die zich in sportvelden gespecialiseerd hebben. De verenigingen die de accommodatie huren, betalen daarvoor ongeveer een kwart van de kostprijs. Dat lijkt vrij hoog. Gjaltema: “Bij veel gemeenten ligt dat percentage op 5-10%, wat maatschappelijk aanvaardbaar is. Maar feitelijk praat je in de situatie van zo’n verkapt subsidie over veel geld. Met dat bedrag kun je niet sturen, wat tot scheefgroei kan leiden. In zo’n systeem worden verenigingen die extra actief zijn voor de jeugd of de wijk daarvoor niet beloond. Wij vinden dat maatschappelijk onverantwoord. Vanaf 2001 hebben we stapsgewijs het huurtarief verhoogd. Dankzij de grotere gemeentelijke inkomsten kunnen we alle verenigingen extra subsidiëren. Maatschappelijk zeer actieve sportverenigingen kunnen daarbij meer verenigingssubsidie verdienen. De hoogte daarvan is afhankelijk gesteld van onder andere het aantal jeugdleden, terwijl er ook op bepaalde doelgroepen (afkomstig uit aandachtswijken) gescoord kan worden.”

Nieuwe sportnota

In de nieuwste sportnota, die recentelijk voor inspraak is aangeboden, brengt de gemeente Enschede nog verdere differentiatie aan. Wallinga: “Sportverenigingen die bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen, zoals het bevorderen van sociale cohesie of het tegengaan van problematiek in wijken, kunnen op extra gemeentelijke steun rekenen. Dat kan gelden voor een voetbalclub die structureel activiteiten onderneemt voor een tegenoverliggende wijk met kansarme kinderen. Maar ook verenigingen die een zorgtraject met intensieve begeleiding opzetten voor leerlingen die op (kunst)gras een balletje willen trappen en verenigingen die willen bijdragen aan arbeidsintegratie, maatschappelijke en buitenschoolse opvang, of iets willen doen voor bijvoorbeeld moeilijk lerende kinderen kunnen op extra subsidie rekenen. Verenigingen kunnen meer doen met hun accommodaties en een rol spelen in een maatschappelijk probleem. We kennen nu al de situatie dat verenigingen en de geestelijke gehandicaptenzorg samen accommodaties bouwen, waarbij de gehandicapten een rol spelen bij het onderhoud, het wassen van voetbalshirts en het verrichten van bardiensten. We stellen onze sportnota interactief op. We hebben een Raad van Advies voor sportzaken, waarin personen op basis van hun deskundigheid zitting hebben. De gemeente legt haar uitgangspunten neer

Ed Wallinga

bij deze adviesraad, waarna er gesprekken plaatsvinden met de stakeholders. In enkele bijeenkomsten met afgevaardigden van scholen, onderwijsinstellingen, de lootschool, het CIOS, verenigingen en universiteiten trachten we sport op basis van good practices tot een hoger niveau te brengen. De besprekingsresultaten vormen de bouwstenen voor onze conceptnota. Alvorens we de definitieve nota ter goedkeuring in de gemeenteraad inbrengen, vindt er ook overleg plaats met het regionale bedrijfsleven. Tenslotte kennen we een aantal regionale evenementen waarmee we onderscheidend zijn en die ook economisch van betekenis zijn. Dankzij dit interactieve proces creëren we draagvlak en mobiliseren we een stuk enthousiasme. Onze sportstructuurvisie verliezen we daarbij niet uit het oog.”

Versterking

Wethouder Ed Wallinga vertelt dat de gemeente Enschede tevens de ambitie heeft de onderwijskolom te versterken door de contacten met de sportkolom te intensiveren. Wallinga: ‘In Enschede is het beoefenen van nagenoeg alle veldsporten mogelijk. In de wijken zijn daartoe veel initiatieven. We kennen bijvoorbeeld drie Buurt Onderwijs Sport (BOS)-projecten; we hebben een Sportboulevard waarbinnen drie sportaccommodaties, 14 sportverenigingen, basisscholen, voortgezet onderwijs en een gezondheidcentrum hun krachten bundelen en samenwerken. Er is een brede beweging om leerlingen uit te dagen iets met sport te doen.

Naast een vierjarige CIOS-opleiding hebben we hier in het voortgezet onderwijs ook een Lootschool, die beginnende, getalenteerde topsporters steunt en extra hulp biedt bij sport en studie. Daarnaast zijn er hogescholen met eigen programma's voor getalenteerde sporters. Er zijn universiteiten die onderwijs aanbieden dat zich specifiek richt op revaliderende patiënten. En niet te vergeten Sportsupport Twente, dat een belangrijke rol speelt in het verlenen van een status aan individuele sporters, die hun recht geeft op het volgen van speciale programma's. Maar niet iedereen kan topsport bedrijven. Iets minder getalenteerde sporters kunnen bijvoorbeeld dankzij hun opleiding op het gebied van public relations of andere disciplines iets voor de plaats van sport in de samenleving betekenen.”

Iets minder getalenteerde sporters kunnen dankzij hun opleiding op het gebied van public relations of andere disciplines iets voor de plaats van sport in de samenleving betekenen

Anders naar sport kijken

Wallinga vervolgt: “We zijn ook bezig om één van de tien centra voor topsport en onderwijs in onze regio te krijgen. Met de bestaande sociale infrastructuur van enthousiaste onderwijsinstellingen, sportverenigingen en bestuurders is dat hier gemakkelijk op te bouwen. Sport is in beweging. Ook in het maatschappelijke veld komen er nieuwe uitdagingen waarmee we aan de slag kunnen gaan. Je moet dus op een andere manier naar sport en beweging kijken. Sport heeft ook alles te maken met gezondheid, welzijn, integratie en bewonersparticipatie. Dat kan ook geheel nieuwe financieringsbronnen opleveren voor sport. Woningcorporaties beginnen sport bijvoorbeeld te ontdekken. Sportfaciliteiten zorgen dat de buurt niet verloedert, waardoor het woningbezit van corporaties in waarde stijgt. Nu sport een maatschappelijk doel begint te worden, is de sportportefeuille niet meer iets wat een wethouder er maar even bij doet. Sport is een domein geworden waar politieke partijen in de gemeente voor willen vechten!”

Avanti Wilskracht

Gjalt Gjaltema neemt me vervolgens mee naar de sportvelden van Avanti Wilskracht bij Glanerbrug, een Twents dorpje dat inmiddels door stadsuitbreiding met Enschede vergroeid is. Marcel Brueker, voorzitter van de sectie voetbal van de omnivereniging die opgericht is in 1930, wacht ons buiten op. Brueker is al meer dan 40 jaar bestuurlijk actief in de sport.

Hij maakte de aanleg van dit sportpark in 1980 en het versmelten van Glanerbrug met Enschede mee. Brueker: 'Dat laatste startte in 1995. Thans is het terrein rondom ons sportcomplex met drie speelvelden en een trainingsveld volledig volgebouwd met woningen. Uitbreiding is hier verder onmogelijk. De nieuwbouw rond het sportterrein zorgde de afgelopen vijf jaar voor een sterke groei, ons ledental is verdubbeld. Dat zit nu op circa 1.800 en daarmee zijn we, op de visvereniging na, de grootste sportvereniging van Enschede. De voetbalafdeling van Avanti is met circa 800 leden verreweg het grootste

onderdeel. We hebben zeven seniorenteam, één damesteam en 50 juniorenteam. Ons eerste elftal promoveerde driemaal op rij, waardoor het nu in de eerste klasse zondagsamateurs speelt. Avanti is van oudsher een katholieke vereniging en gelukkig, zeg ik altijd, wordt er op zondag gespeeld. Het bijzondere van Avanti is de familiesfeer die er heerst. Onze kantine is meer een sportkantine dan een voetbalkantine. Ook daar hangt een andere, minstens zo plezierige sfeer."

Speelvelden

Eén van de vier speelvelden, dat twee jaar geleden werd voorzien van kunstgras, is intensief in gebruik voor trainingen. Gezien de spelen en trainingsdruk bij Avanti staat er binnen de bestaande accommodatie nog een kunststof grasmat op het verlanglijstje. Opvallend is dat er tussen de middag jeugd rondloopt om een balletje te trappen op het kunstgras. Gjaltema: "Te voet is dit terrein altijd toegankelijk. De vereniging staat positief tegenover dit spontane gebruik. Juist deze openstelling zorgt ervoor dat de jeugd nauwelijks rozigheid uithaalt, ook al is er nauwelijks toezicht. Sommige verenigingen gaan er zelfs zo ver in dat ze ballen beschikbaar stellen aan de jeugd." De speelvelden liggen er ondanks de acht mollen -gevangen net voor aanvang van het voetbalseizoen- strak en goedverzorgd bij. Het is vrijdag en de lijnen zijn pas door de vrijwilligers getrokken. Opvallend is de serie nieuwe reclameborden van de sponsors. Zij staan aan de lange zijde van het veld met een dubbele rij in hoogbouw. Frisse vlaggen aan nieuwe masten wapperen in de wind. Ook de aarden wal, die als staantribune dienst doet, valt op. Brueker: "Waarschijnlijk zijn we één van de weinige clubs in de eerste klasse waar een 'echte' tribune ontbreekt, maar voor ons is een tribune geen speerpunt. Wij steken ons geld liever in de sport, bijvoorbeeld door het voetbal van de jeugd naar een hoger plan te tillen. Wij investeren ook niet in spelers; dat heeft een sterk demotiverend effect op de vele vrijwilligers die hier zonder vergoeding zo enthousiast betrokken zijn bij de organisatie."

Werksaamheden

Avanti Wilskracht heeft twee terreinbeheerders in loondienst. "Samen met de vrijwilligers zorgen zij voor het dagelijks onderhoud", vertelt voorzitter Brueker. "Zoals de belijning, het ophangen van de netten, het dichten van gaten en het schoonhouden van de kleedkamers en het terrein. De velden huren we op seizoenbasis van de gemeente Enschede. Die verzorgt het reguliere onderhoud zoals maaien, bemesten, onkruidbestrijding, doorspuiten van de drainage, snoeien, beluchten en bezanden. De bodem bestaat weliswaar uit een goed doorlatende humeuze zandgrond, maar heeft nog wel eens de neiging te vervetten. We zijn niet helemaal vrij van wateroverlast; in de ondergrond bevindt zich leem. Dankzij drainage hebben we daar slechts incidenteel last van. De terreinbeheerders van Avanti hebben regelmatig overleg over het terrein

met de buitendienstmedewerkers. Als vereniging hebben we bij speciale projecten contact met de wethouder en verder regelmatig overleg met Gjaltema en zijn collega's. Groot onderhoud wordt in overleg in de tijd weggezet in een programma. Zo hebben we vorig jaar vier nieuwe kleedkamers in gebruik genomen, waarmee het totaal tot twaalf steeg."

Maatschappelijke functie

Avanti Wilskracht is niet alleen een omni-familiesportvereniging en een samenstel van een kader met enthousiaste vrijwilligers die een grote vereniging draaiende houdt. Ook op maatschappelijk gebied speelt de club haar rol. Brueker: "We zijn gewoon een onderdeel van een wijk. Je ziet altijd mensen op de velden. Scholen maken er gebruik van en tussen de middag mag de jeugd hier een balletje trappen. Samen met de gemeente participeren we in een zogenaamd Buurt, Onderwijs, Sport (BOS)-project. Twee middagen in de week komen kinderen uit achterstandswijken hier trainen. Dinsdagmiddags gaat het om handbal- of

tennistrainingen; op donderdag worden er voetbaltrainingen gegeven. Dat gebeurt allemaal door professionals. Zowel medewerkers van de gemeente als vrijwilligers van Avanti geven samen op Enschedese scholen voorlichting over dit project. Uiteraard hopen we dat participatie in het BOS-project onze vereniging op termijn een extra toeloop van (jonge) leden oplevert. De jeugd kan hier kennismaken met sport en feeling krijgen met sportaccommodaties."

Wij investeren ook niet in spelers; dat heeft een sterk demotiverend effect op de vele vrijwilligers die hier zonder vergoeding zo enthousiast betrokken zijn bij de organisatie

Gemeentelijke subsidie

Over de gemeentelijke subsidieregeling, ondermeer gebaseerd op wijkcoderingen, is Brueker tevreden. Brueker: "We zitten niet in een achterstandswijk, maar wel in een wijk met veel jeugd. Daardoor heeft ons hoge percentage jeugdleden een positief effect op de hoogte van de verenigingssubsidie. Daartegenover staat dat we veel leden hebben uit de gemeente Losser en uit Duitsland, maar voor hen krijgen we géén subsidie. Zolang er maar regelmatig herijkingen zijn, kunnen we bij Avanti uitstekend leven met de verdeling van de subsidiegelden over de maatschappelijke doelen, waarin sport een belangrijke rol speelt in onze mooie stad Enschede."

